

مقاله پژوهشی: الزامات موثر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان

۲۰.۱۰۰۱.۱.۳۳۲۹۲۵۳۸.۱۴۰۲.۱۳.۴۷.۶۰

محمدعلی عامری^۱ و حسین ذوالفقاری^۲ و ابوالفضل پورمنافی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۰۸

چکیده

تاکید ویژه رهبر معظم انقلاب (مدظله العالی) در نامگذاری سالها به اقتصاد و تولید، اهمیت این موضوع را در تامین منافع و امنیت ملی دوچندان نموده و ضروری است که در مسیر تحقق فرامین معظم له گام‌های اساسی برداشته شود. هدف از این مطالعه شناسایی الزامات موثر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان بوده است. این تحقیق از نظر نتیجه کاربردی و به روش کیفی و از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته انجام، جامعه آماری آن مدیران و کارشناسان شاغل در پلیس امنیت اقتصادی و شرکت‌های دانش بنیان فعال در زمینه محصولات امنیتی انتظامی بوده‌اند. در این تحقیق نمونه‌گیری هدفمند و تا اشباع نظری با ۳۱ نفر از خبرگان مصاحبه و به منظور تجزیه و تحلیل آماری، به روش تحلیل ساختاری و از طریق کدگذاری اقدام و در نهایت الزامات مؤثر با استفاده از آزمون فریدمن اولویت‌بندی گردیده است.

نتایج تحقیق حاکی است برای تامین امنیت اقتصادی تولید دانش بنیان، الزامات رفتاری شامل «تامین امنیت روانی - اجتماعی، تقویت فرهنگ مقاومتی تولید، تقویت مهارت‌های حرفه‌ای»، الزامات ساختاری شامل «ارتباطات یکپارچه، فرایندهای اثربخش پشتیبان تولید، نهادهای بستر ساز تولید و سیاست‌ها و قوانین تسهیل‌گر» و الزامات محیطی شامل «مدیریت تهدیدات پیرامونی، ضرورت دیپلماسی اقتصادی و تقویت و پشتیبانی از تعاملات بین‌المللی» الزامی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: امنیت اقتصادی، الزامات رفتاری، الزامات ساختاری، الزامات محیطی، تولید دانش بنیان

۱. دانشیار مدیریت پیشگیری از جرم پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی (نویسنده مسئول) m.ali.ameri.h@gamil.com

۲. دانشیار دانشگاه جامع علوم انتظامی امین

۳. استادیار دانشگاه جامع علوم انتظامی امین

مقدمه و بیان مسئله:

در دوران پس از جنگ جهانی دوم تا اواخر قرن بیستم و به خصوص طی دوران جنگ سرد، امنیت کشورها در مقابل تهدیدات خارجی، مهم‌ترین دغدغه موجود بوده و حوزه‌های امنیت نظامی و سیاسی بیش از امنیت اقتصادی مورد توجه قرار داشتند، لیکن با پایان یافتن دوران جنگ سرد و شکل‌گیری روابط جدید در نظام بین‌الملل، اولویت‌های امنیتی نیز دستخوش تحول شده و امنیت اقتصادی به‌عنوان مهم‌ترین وجه امنیت ملی، مطرح شد. روند جهانی شدن، گسترش تجارت بین‌الملل و جریان بین‌المللی سرمایه‌ها، مهم‌ترین عواملی هستند که امنیت اقتصادی را در صدر توجهات امنیتی قرار داده‌اند، به‌طوری‌که فراهم کردن بسترهای مناسب برای حمایت از سرمایه‌گذاران داخلی و جذب سرمایه‌های خارجی در کشورها بدون وجود امنیت اقتصادی، میسر نیست (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۲).
 بُعد اقتصادی امنیت ملی که به امنیت اقتصادی مشهور است یکی از وجوه اصلی امنیت ملی محسوب می‌شود. امنیت اقتصادی به میزان حفظ و ارتقای شیوه زندگی مردم یک جامعه از طریق تأمین کالاها و خدمات، هم از مجرای عملکرد داخلی و هم حضور در بازارهای بین‌المللی اطلاق می‌شود. به‌طورکلی، امنیت اقتصادی، حمایت از منافع اقتصادی یک کشور به منظور مانع شدن از اقدامات، فعالیت‌ها و حوادثی است که این منافع را تهدید می‌کند (سویزی و محمدی، ۱۳۹۰: ۱۴۱).

شاخص‌های امنیت اقتصادی عبارتند از: تأمین کالاها و خدمات برای جامعه، حفظ منافع اقتصادی کشور، ثبات بازارهای ملی، تجارت آزاد، توسعه پایدار تولید ناخالص داخلی، رشد بهره‌وری، نرخ پایین تورم، ثبات نرخ ارز، تعادل تراز پرداخت‌ها، حل مسائل مرتبط با مواد مخدر و قاچاق کالا و غیره (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۲).
 رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) درخصوص اهمیت امنیت اقتصادی می‌فرمایند: «این‌که می‌گوییم امنیت مهم است، چون هر پیشرفت دیگری متوقف بر امنیت است. اقتصاد هم نیازمند امنیت است و باید بر یک نهاد امن بنا شود»^۱
 با آغاز گام دوم انقلاب اسلامی، معضل اقتصاد به یکی از اصلی‌ترین مسائل کشور تبدیل شده است. اسناد بالادستی و همچنین فرمایش‌ها و تأکیدهای رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) در سال‌های اخیر همگی بر لزوم توجه جدی به این امر دلالت دارد. این موضوع به وضوح در فرمایش‌های مقام معظم رهبری و نامگذاری سال‌های اخیر با عناوین عمدتاً اقتصادی مشاهده می‌شود که خود بیانگر دغدغه و درک ایشان از ضرورت‌های اقتصادی کشور است. حال این سؤال مهم مطرح می‌شود که جمهوری اسلامی ایران که قرار است در پایان سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ به قدرت اول اقتصادی در منطقه تبدیل شود، چگونه قادر خواهد بود اقتصاد خود را تا این اندازه ارتقا بخشد و در این راستا با چه چالش‌ها و موانعی روبه‌رو خواهد بود (موسوی و لهراسبی، ۱۳۹۹: ۴۸۴).

تجربه نامگذاری سالیان اخیر توسط مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) مبتنی بر نگاه آسیب‌شناسانه ایشان نسبت به فرآیند توسعه و پیشرفت کشور، ناظر بر این واقعیت مهم است که برای کسب یک جایگاه برتر در عرصه‌های جهانی به‌ویژه در عرصه اقتصادی، حمایت از تولید دانش بنیان به معنای واقعی و به عنوان یک مطالبه و خواست ملی با پشتیبانی کامل حاکمیت و مردم و رفع موانع پیش‌رو در همه حوزه‌های مرتبط با تولید، مسیر رشد، پیشرفت و توسعه آتی کشور را هموارتر نموده و با شتاب بیشتری پله‌های رشد و ترقی ایران اسلامی پیموده خواهد شد و

اقتصاد کشور را از وابستگی به نفت رها و در یک مسیر پایدار قرار خواهد داد.

کلید واژه‌های تولید و اقتصاد در شعار سال‌های گذشته، از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به صورت پرننگ تکرار شده است. شعارهایی چون: «تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی» در سال ۱۳۹۱، «اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال» در سال ۱۳۹۶، «رونق تولید» در سال ۱۳۹۸، «جهش تولید» در سال ۱۳۹۹، «تولید؛ پشتیبانی‌ها، مانع‌زدایی‌ها» در سال ۱۴۰۰ و در نهایت «تولید، دانش بنیان، اشتغال آفرین» در سال ۱۴۰۱، نمونه‌هایی از این شعارها هستند.

تمرکز راهبردی بر موضوع «تولید و اقتصاد» در شعار سال‌های گذشته، دارای یک منطق قوی علمی و تجربی است. این منطق در پیام نوروزی رهبر حکیم انقلاب اسلامی در سال ۱۴۰۱ این چنین تشریح شد: «در این چند ساله بنده برای شعار سال «تولید» را عمدتاً محور قرار دادم با یک قیدی، با یک خصوصیتی. علت هم این است که تولید کلید حل مشکلات اقتصادی کشور است. تولید ملی در واقع راه اصلی عبور از سختی‌ها و دشواری‌های اقتصادی برای کشور است. یعنی مهمترین مسائل اقتصادی کشور را مسئله‌ی تولید، رواج تولید ملی و رونق تولید ملی، حل می‌کند. طبیعت تولید این است. این است که ما روی تولید تکیه کردیم؛ یعنی رشد اقتصادی را افزایش می‌دهد، اشتغال ایجاد می‌کند، تورم را کاهش می‌دهد، درآمد سرانه را افزایش می‌دهد، رفاه عمومی ایجاد می‌کند. علاوه بر این دارای تأثیرات روانی است؛ اعتماد به نفس ملی را بالا می‌برد، احساس عزتمندی را در ملت به وجود می‌آورد.»^۱

تحقق بخشی به این مهم، نیازمند توجه ویژه به موضوع تامین امنیت و پیشگیری و کاهش جرایم مرتبط با موضوع تولید و اقتصاد می‌باشد. لذا در این شرایط حساس کشور و جنگ اقتصادی مدعیان دروغین دموکراسی که در قالب تحریم‌های ظالمانه بر علیه ملت بزرگ ایران شکل گرفته و تورم، بیکاری، گرانی و مشکلات معیشتی از دغدغه‌های اصلی جامعه محسوب می‌گردد، اصلاح ساختار اقتصادی کشور با محوریت حمایت واقعی و نیل به شکوفایی در تولید ملی از ضروریات است.

رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) درخصوص اهمیت امنیت اقتصادی می‌فرماید: «این که می‌گوییم امنیت مهم است، چون هر پیشرفت دیگری متوقف بر امنیت است. اقتصاد هم نیازمند امنیت است و باید بر یک نهاد امن بنا شود.»^۲

با آغاز گام دوم انقلاب اسلامی، معضل اقتصاد به یکی از اصلی‌ترین مسائل کشور تبدیل شده است. اسناد بالادستی و همچنین فرمایش‌ها و تأکیدهای رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) در سال‌های اخیر همگی بر لزوم توجه جدی به این امر دلالت دارد. این موضوع به وضوح در فرمایش‌های مقام معظم رهبری و نامگذاری سال‌های اخیر با عناوین عمدتاً اقتصادی مشاهده می‌شود که خود بیانگر دغدغه و درک ایشان از ضرورت‌های اقتصادی کشور است. حال این سؤال مهم مطرح می‌شود که جمهوری اسلامی ایران که قرار است در پایان سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ به قدرت اول اقتصادی در منطقه تبدیل شود، چگونه قادر خواهد بود اقتصاد خود را تا این اندازه ارتقا بخشد و در این راستا با چه چالش‌ها و موانعی روبه‌رو خواهد بود (موسوی و لهراسبی، ۱۳۹۹: ۴۸۴).

۱ - از فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در پیام نوروزی سال ۱۴۰۱ - ۱۴۰۱/۱/۱

۲ - بیانات در جمع دانش‌آموختگان دانشگاه‌های افسری ارتش - ۹۶/۸/۳

توجه و تاکید ویژه رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) در نامگذاری سال‌های اخیر به موضوعات اقتصادی، اهمیت موضوع اقتصاد و امنیت اقتصادی را در تامین منافع و امنیت ملی دوچندان نموده و ضروری است که ضمن شناسایی موانع موجود در تامین و تولید امنیت اقتصادی، در مسیر تحقق جهت‌گیری‌های هدف‌گذاری شده معظم‌له گام‌های اساسی و هدفمندی برداشته شود.

ازاین‌رو با توجه به اهمیت و توجه ویژه مقام معظم رهبری به حوزه تولید و اقتصاد در این تحقیق به دنبال بررسی و شناسایی الزامات و راه‌کارهای موثر بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر شعار سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ با تاکید بر تامین اقتصاد دانش بنیان بوده و سؤال اصلی تحقیق عبارت است از: «الزامات و راهکارهای موثر بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان کدامند؟»

پیشینه تحقیق:

- کمالی‌زاده و عطار (۱۳۹۹) در کتاب دولت و امنیت اقتصادی در ایران؛ الزامات سیاسی امنیت اقتصادی با تأکید بر نقش دولت در عرصه توسعه اقتصادی نشان داده‌اند که دولت کارآمد می‌تواند به بهبود شاخص‌های عملکرد اقتصادی، مخصوصاً امنیت اقتصادی، کمک کند. دولت‌های کارآمد می‌توانند سطح امنیت اقتصادی کشور را افزایش داده و برعکس دولت و بوروکراسی ناکارآمد باعث افول امنیت اقتصادی در کشور خواهد شد. در کتاب مذکور، کشور ایران به عنوان مورد مطالعاتی انتخاب شده است تا نقش ناکارآمدی دولت در کاهش سطح امنیت اقتصادی نشان داده شود.

- ریوف (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اقتصادی در بین کارکنان بانک صادرات استان قم پرداخته است. روش این تحقیق از نوع پیمایشی- کاربردی بوده و نمونه پژوهش از کارمندان ۸۲ شعبه بانک صادرات استان قم به صورت نمونه‌گیری طبقه‌ای از هر شعبه ۳ نفر انتخاب شده‌اند. از ابزار پرسشنامه برای گردآوری نظرات ۲۸ نفر از کارکنان بانک صادرات استان قم استفاده شده است. نتایج حاصل از تحلیل آزمون پیرسون حاکی از عدم وجود رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اقتصادی عمومی و وجود رابطه مستقیم بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اقتصادی فردی در بین کارکنان بانک صادرات استان قم بوده است.

- حسینی و صدرائی جواهری (۱۳۹۸) در تحقیق خود به بررسی تحرک فنی و اقتصادی در صنایع ایران در راستای امنیت اقتصادی به‌عنوان یکی از اهداف اقتصاد اسلام پرداخته است. در این تحقیق رقابت‌پذیری صنایع ایران در راستای امنیت اقتصادی به‌عنوان یکی از اهداف اقتصاد اسلامی مورد بررسی و سه هدف رشد اقتصادی، عدالت اقتصادی و امنیت اقتصادی به‌عنوان اهداف سه‌گانه این نظام در نظر گرفته می‌شود که در راستای رفاه عمومی عمل می‌کنند. نتایج نشان داده که به صورت کلی عملکرد فنی در صنایع رایانه و فعالیت‌های وابسته به آن و انبوه‌سازی املاک و مستغلات، تحرک بالاتری را نسبت به دیگر صنایع دارند.

- غلامی (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی تطبیقی امنیت اقتصادی از منظر نظام سرمایه‌داری و اسلامی پرداخته است. به اعتقاد این پژوهشگر، در نظام اقتصاد سرمایه‌داری اصالت از آن دنیا است اما در نظام اقتصاد اسلامی اصالت از آن آخرت است. لذا تحقق امنیت اقتصادی در نظام اسلامی منوط به تحقق امنیت در بعد مادی و معنوی است.

در این پژوهش محقق تلاش نموده است با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی، به مطالعه تطبیقی مبانی امنیت در نظام‌های اقتصادی اسلام و سرمایه‌داری پرداخته و مؤلفه‌ها و آسیب‌های اقتصادی را در هر دو نظام مشخص نموده و سپس به چگونگی تأمین امنیت مادی و معنوی در نظام اقتصادی اسلام در مکتب آسیب محور از طریق کاهش آسیب‌پذیری جامعه در برابر تهدید و در مکتب تهدید محور از طریق حذف یا اصلاح تهدید پرداخته است.

- اخوان هزاوه (۱۳۹۴) در کتاب بررسی حقوقی امنیت اقتصادی شاخص‌های امنیت اقتصادی را چنین بیان کرده است: ۱. برقراری ثبات سیاسی و سیاست‌گذاری اقتصادی؛ ۲. مشارکت مردمی در پرتو آزادی‌های مدنی، حقوقی و سیاسی؛ ۳. توان حقوقی سالم در پرتو حاکمیت قانون و کاهش خطر ابطال قراردادهای کار و سرمایه توسط دولت؛ ۴. نظام اداری سالم در پرتو کاهش میزان فساد مالی. مؤلف کتاب دستیابی به امنیت اقتصادی را بدون وجود قوانین و مقررات شفاف و باثبات امکان‌پذیر نمی‌داند و بیان می‌کند «چنانچه دولت‌ها در وضع و تغییر قوانین از اصول و قواعد مشخصی تبعیت نکنند، منجر به افزایش نااطمینانی در اقتصاد شده و هزینه مبادله و قیمت تمام شده کالاها و خدمات را افزایش می‌دهد. این امر منجر به کاهش قدرت رقابت در عرصه بین‌المللی و منطقه‌ای شده و درنهایت موجب کاهش میزان رفاه عمومی جامعه می‌شود».

- شکاری (۱۳۹۴) در پژوهشی به شناسایی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در یک گستره بین‌المللی که شامل هر دو گروه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه باشد پرداخته است. به اعتقاد پژوهشگر، یکی از عواملی که نقش تعیین‌کننده‌ای در میزان سرمایه‌گذاری خارجی دارد امنیت اقتصادی است. در پایان نتایج نشان داد که در دوره اول ده دوره نزدیک به ۴۱ درصد نوسانات سرمایه‌گذاری خارجی ناشی از خود این متغیر بوده و در دوره‌های بعدی، نوسانات سرمایه‌گذاری خارجی ناشی از متغیرهای امنیت اقتصادی تولید ناخالص داخلی، نرخ ارز و باز بودن اقتصاد بوده که با افزایش تعداد دوره‌ها میزان تاثیر متغیرهای فوق‌الذکر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بیشتر گردیده است.

- کوهی (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی رابطه بین نرخ تورم و امنیت اقتصادی در ایران پرداخته است. همچنین هدف فرعی این پژوهش، شناسایی ماهیت تورم بوده است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش کشور ایران و داده‌ها مربوط به سال‌های بین ۱۳۶۷ تا ۱۳۹۲ بوده است. در این مطالعه برای آزمون فرضیه‌ها در ابتدا به بررسی پایایی متغیرهای الگو پرداخته شده که نتایج نشان داده که متغیرهای الگو در سطح ایستا نبوده‌اند و با تفاضل‌گیری به پایایی رسیده‌اند. همچنین نتایج در نهایت نشان داد که بین نرخ تورم و امنیت اقتصادی در ایران رابطه منفی معناداری وجود داشته است.

- سان^۱ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به پارتیشن‌های جامع و راهبردهای مختلف مبتنی بر امنیت اکولوژیکی و توسعه اقتصادی در استان گویزو چین پرداخته‌اند. به اعتقاد آنان، تخریب اکولوژیک جهانی و رشد سریع اقتصادی باعث افزایش تمرکز بر رابطه پایدار بین امنیت زیست محیطی و توسعه اقتصادی شده است. در این مقاله امنیت زیست محیطی و توسعه اقتصادی استان گویزو مورد ارزیابی و تفکیک قرار گرفته و در مورد جمعیت، ساختار صنعتی و کاربری اراضی هر منطقه از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ مورد بحث قرار گرفته است. ارزیابی امنیتی زیست

^۱ -Sun

محیطی بر اساس کاربری اراضی انجام شده است. برای ارزیابی سطح توسعه اقتصادی از تجزیه و تحلیل مؤلفه‌های اصلی استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد از نظر فضایی، سطح امنیت اکولوژیکی در جنوب استان پایین بود، در حالی که توسعه اقتصادی در مناطق مرکزی بالاتر از مناطق اطراف بود. همچنین امنیت زیست محیطی و شکاف ثروت در حال گسترش بوده است. همچنین در این مطالعه، استان گویژو بر اساس شاخص امنیت زیست محیطی و توسعه اقتصادی به منطقه هماهنگ توسعه، منطقه خطر محیط زیست، منطقه فقر اقتصادی و منطقه فشار دوگانه تقسیم شده است.

- برومند (۱۳۸۷) در کتاب امنیت اقتصادی در ایران و چند کشور منتخب با اشاره به تبعات نبود فضای امن اقتصادی در کشور، اهمیت حیاتی این مقوله را در کشور روشن می‌کند. یکی از آثار زیانبار نبود امنیت اقتصادی در کشور، افزایش تمایل شهروندان به خرید دارایی‌های خارجی است که تبعاتی مانند کاهش ارزش پول ملی و افزایش نرخ ارز را به دنبال دارد. امروزه به شدت با این معضل در کشور مواجه هستیم. مؤلف راه رسیدن به امنیت اقتصادی را شناسایی و دفع تهدیدات علیه امنیت اقتصادی می‌داند که اقدام جدی دولت را در این زمینه می‌طلبد.

- رنجبر (۱۳۸۹) امنیت اقتصادی را از مهم‌ترین وظایف دولت‌ها می‌داند؛ چرا که با حفظ سرمایه داخلی و جذب هرچه بیشتر سرمایه‌گذاری خارجی، مسیر توسعه اقتصادی کشور سریع‌تر طی خواهد شد. امنیت اقتصادی در کشور حاصل نمی‌شود، مگر آن که در سیاست‌گذاری اقتصادی به این مقوله توجه جدی شود که متأسفانه تاکنون این چنین نشده است. از امنیت اقتصادی به «حلقه مفقوده در اقتصاد ایران» یاد می‌شود.

- زارعشاهی (۱۳۷۹) به بررسی رابطه دو متغیر سیاست و امنیت اقتصادی پرداخته و افزایش ضریب امنیت اقتصادی در کشور را در گروه کاهش ۴ گونه ریسک ملی که شامل سیاسی، سیاست‌گذاری اقتصادی، ساختار اقتصادی و نقدینگی می‌شود، دانسته است.

- تائو^۱ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به تجزیه و تحلیل دیدگاه اقتصادی برای حفاظت از امنیت و حفظ حریم خصوصی داده‌های بزرگ پرداخته‌اند. آنان اذعان داشته‌اند که اخیراً، حملات سایبری به طور فزاینده‌ای باعث سرقت یا به خطر انداختن داده‌ها و پتانسیل آسیب‌های جسمی زیرساخت‌های مهم شده‌اند. به اعتقاد آنان، یک عامل مهم برای سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی فعلی و آینده به دلیل انگیزه فعالیت‌های فضای مجازی است. در این مقاله تحقیقات از چندین منظر انجام شده که عبارتند از: چشم‌انداز اقتصادی امنیت و حفظ حریم خصوصی داده‌ها، تصمیمات سرمایه‌گذاری، مبارزه با جرایم سایبری از طریق داده‌های بزرگ و امنیت سایبری برای داده مقایسه تحقیقات پیشین با این تحقیق بیانگر این موضوع است که هر کدام از این تحقیق‌ها در بعد، مولفه و شاخص خاصی از امنیت اقتصادی به خصوص الزامات سیاسی، سرمایه‌های اجتماعی، موضوع سرمایه‌گذاری، تورم و ... تمرکز داشته و محیط بررسی آن‌ها نیز بیشتر محیط‌های صنعتی و صنایع کشور بوده ولی در این تحقیق موضوع به صورت جامع در همه ابعاد الزام‌آور رفتاری، ساختاری و محیطی بررسی و منطبق بر فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در سال‌های اخیر موضوع تولید و دانش بنیان بودن آن نیز مورد توجه بوده که خود موید نوآوری این تحقیق می‌باشد.

۱. مبانی نظری

طی سال‌های اخیر «تولید» کلید واژه‌ای است که مرتب و مکرر مورد تأکید رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) بوده؛ لیکن در سال جاری به دو ویژگی تولید تأکید شده که با نگاه عمیق به آن، ابعاد مستتر آن نیز مشخص تر خواهد شد. معظم‌له با بیان اینکه «تولید کلید حل مشکلات اقتصادی کشور است. تولید ملی در واقع راه اصلی عبور از سختی‌ها و دشواری‌های اقتصادی برای کشور است. یعنی مهمترین مسائل اقتصادی کشور را مسئله‌ی تولید، رواج تولید ملی و رونق تولید ملی، حل می‌کند. طبیعت تولید این است.»، علت تأکید بر تولید را مشخص نموده و برخی از آثار تولید ملی را بدین شرح عنوان می‌نمایند: افزایش رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال، کاهش تورم، افزایش درآمد سرانه، ایجاد رفاه عمومی، داشتن تأثیرات روانی نظیر: افزایش اعتماد به نفس ملی و ایجاد احساس عزت‌مندی در ملت. ایشان با یاد نمودن از تولید ملی به‌عنوان «حادثه مهم»، آن را به «اکسیر» تعبیر می‌نمایند که بیانگر آثار و نتایج بسیار گران‌بها و منافع بزرگ حاصل از گسترش، تقویت و جهش تولید ملی است.

بنابراین برای دستیابی به این اکسیر و بهره‌مندی از منافع گسترده آن، لازم است کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های ذیربط با ارایه برنامه‌های مرتبط علمی و عملی، نقش خود در تحقق شعار سال را ایفاء نمایند. از سوی دیگر، آحاد مردم در قالب کنشگران اقتصادی، به ایفای نقش مثبت خود اهتمام داشته و در حمایت و پشتیبانی از تولید ملی رقابت‌پذیر، مشارکت همه جانبه داشته باشند. از این رو لازم است این خصوصیات در برنامه‌ها و اقدامات دستگاه‌ها، سازمان‌ها، تشکل‌ها و آحاد مردم، مد نظر قرار گیرد.

ناگفته پیداست پاسخگویی به نیازهای متنوع جامعه، رقابت‌پذیری با محصولات مشابه خارجی، پیشگیری از قاچاق کالا، میزان ارزش آفرینی، ایجاد وابستگی متقابل، خنثی‌سازی تحریم‌ها و تحقق اقتصاد مقاومتی، از مسیر تولید مبتنی بر علم، دانش و فناوری‌های نوین گذر نموده و تولید فاقد این خصوصیات، از برآورده نمودن نیازهای روز جامعه ناتوان است. از سویی دستیابی به این مهم در سایه تامین امنیت متصور خواهد بود.

امنیت ملی و امنیت اقتصادی: امنیت در سطح ملی دارای ابعاد مختلفی است که به دلایل متعدد، امنیت اقتصادی در صدر اولویت‌های سیاست‌گذاران ملی قرار می‌گیرد. مفهوم امنیت اقتصادی برگرفته از تعامل دو حوزه امنیت ملی و اقتصاد است (رشیدی و همکاران، ۱۳۹۴: ص ۶۷).

چهره جدید و مهم امنیت ملی در دنیای معاصر، امنیت اقتصادی است که در همه سطوح فردی، اجتماعی و ملی توجه نظریه‌پردازان حوزه امنیت را به خود جلب کرده است. این وجه از امنیت گرچه در تاریخ زندگی اقتصادی بشر همیشه به‌نوعی وجود داشته، در بستر «جهانی شدن» ابعاد و ویژگی‌هایی تازه یافته که اهمیت آن را تا رتبه اول میان سایر ابعاد ارتقا داده است.

مفهوم امنیت اقتصادی برگرفته از تعامل دو حوزه امنیت ملی و اقتصاد است. اگر برای مفهوم امنیت ملی لایه‌ها و مصادیق مختلفی در نظر گرفته شود، با قاطعیت می‌توان اظهار داشت که امنیت اقتصادی یکی از مهم‌ترین اشکال آن است. بنابراین، امنیت به زمینه‌ها، ارزش‌های اساسی و دیدگاه‌های اشخاص بستگی دارد. برخی هم معتقدند هم به واقعیت هم به ادراک بستگی دارد. آنها امنیت را حالتی ذهنی می‌دانند که قویا به دیگران و نه تنها خود فرد مرتبط است. ناامنی به شرایط ناشی از فقدان سلامت اقتصادی اطلاق می‌شود که نتوان در برابر زیان‌های اقتصادی عمده از

خود حفاظت کرد. از آنجا که این تعریف ذهنی و آینده‌نگر است، دامنه امنیت اقتصادی با تغییراتی روبه‌رو بوده در اعلامیه حقوق بشر آمده است: هر کس حق دارد که خود و خانواده‌اش از استاندارد شایسته سلامت و رفاه شامل غذا، پوشاک، مسکن، مراقبت‌های پزشکی و خدمات اجتماعی ضروری و داشتن تأمین در مواقع بیکاری، بیماری، ناتوانی، بیوه شدن، پیری و سایر زیان‌های محتمل در شرایط خارج کنترل خود برخوردار باشد (جعفری و همکاران، ۱۳۹۷)

امنیت اقتصادی فضایی است برآمده از یک نظام متشکل از نهادهای کارآمد مالی، قضایی و اداری، سیاست‌گذاری‌های مناسب، باثبات و قابل اعتماد دولت، قانون‌گذاری شفاف و به‌جا که، فضای مناسب را برای فعالان اقتصادی فراهم می‌کند. چرا که فعالان اقتصادی در فضای پرمخاطره و بدون امنیت اقدام به سرمایه‌گذاری نخواهند کرد و سرمایه خود را به خطر نخواهند انداخت (صادقی و همکاران، ۱۳۹۳).

امنیت اقتصادی را می‌توان مجموعه‌ای به هم پیوسته از متغیرها و عوامل اقتصادی به‌شمار آورد که ماهیتی اقتصادی دارند، اما تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن‌ها به محدوده اقتصادی محدود نشده و حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی را نیز در بر می‌گیرند (غلامی، ۱۳۹۶). روند جهانی شدن، گسترش تجارت بین‌الملل و جریان بین‌المللی سرمایه‌ها، مهم‌ترین عواملی هستند که امنیت اقتصادی را در صدر توجهات امنیتی قرار داده‌اند، به‌طوری‌که فراهم کردن بسترهای مناسب برای حمایت از سرمایه‌گذاران داخلی و جذب سرمایه‌های خارجی در کشورها بدون وجود امنیت اقتصادی، میسر نیست (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۲).

بعد اقتصادی امنیت ملی که به امنیت اقتصادی مشهور است یکی از وجوه اصلی امنیت ملی محسوب می‌شود. امنیت اقتصادی به میزان حفظ و ارتقای شیوه زندگی مردم یک جامعه از طریق تأمین کالاها و خدمات، هم از مجرای عملکرد داخلی و هم حضور در بازارهای بین‌المللی اطلاق می‌شود. به‌طور کلی، امنیت اقتصادی، حمایت از منافع اقتصادی یک کشور به منظور مانع شدن از اقدامات، فعالیت‌ها و حوادثی است که این منافع را تهدید می‌کند. (سویزی و محمدی، ۱۳۹۰: ۱۴۱)

شاخص‌های امنیت اقتصادی عبارتند از: تأمین کالاها و خدمات برای جامعه، حفظ منافع اقتصادی کشور، ثبات بازارهای ملی، تجارت آزاد، توسعه پایدار تولید ناخالص داخلی، رشد بهره‌وری، نرخ پایین تورم، ثبات نرخ ارز، تعادل تراز پرداخت‌ها، حل مسائل مرتبط با مواد مخدر و قاچاق کالا و غیره (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۲).

ابعاد امنیت اقتصادی: امنیت اقتصادی به‌عنوان مهم‌ترین شاخص توسعه‌یافتگی دو بعد دارد (صادقی و همکاران، ۱۳۹۳):

۱- امنیت سرمایه‌گذاری؛ امنیت سرمایه‌گذاری چارچوب نهادینه‌ای از شرایط اجتماعی، سیاسی و حقوقی است که اعتماد پس‌اندازکنندگان و سرمایه‌گذاران را جلب کرده و امنیت جانی افراد و امنیت حقوقی معاملات را تضمین میکند. هرگاه شاخص‌های امنیت سرمایه‌گذاری در جامعه‌ای وضعیت مطلوبی را نشان دهد، این چارچوب نهادینه موجب رشد اقتصاد خواهد شد.

۲- امنیت اشتغال و درآمد: امنیت اشتغال و درآمد، به‌معنای طرد هرگونه فشار خارج از کنترل افراد یک جامعه در مسیر اشتغال و کسب درآمد برای دستیابی به سطح متوسط رفاه اقتصادی آن جامعه است. طبیعی است امنیت اشتغال

و درآمد در امتداد یا همراه با امنیت سرمایه‌گذاری امکان‌پذیر خواهد بود؛ بنابراین شاخص‌های پنج‌گانه برای امنیت سرمایه‌گذاری باید در این سطح از امنیت ملاک باشد. در ادبیات اقتصادی بعد دیگری نیز برای امنیت اقتصادی در نظر گرفته شده، که در دستور کار امنیت ملی هر کشور قرار دارد. این بعد را می‌توان امنیت اقتصادی دولت نامید؛ که با دوشاخص: ۱. دسترسی سریع کشورها به کالاهای ضروری و راهبردی ۲. رشد نسبی اقتصادی کشور ارزیابی می‌شود. ناامنی اقتصادی محصول عوامل مختلف و پیچیده‌ای است. به‌هرصورت، این واقعیت بخشی از شرایط زندگی انسانی است و هرگز نمی‌تواند کاملاً و برای همیشه برطرف شود. عوامل جهانی شدن به عقب برنخواهند گشت و امنیت اقتصادی را نمی‌توان به‌طور ساده با بازگشت به شرایط و سیاست‌های گذشته ارتقا بخشید (عطوفی فر و همکاران، ۱۳۹۵).

با حضور بازیگران مهم اقتصادی از طرف ملل مختلف، تشکیل بلوک‌های اقتصادی منطقه‌ای و اتحادیه‌های راهبردی، راه‌هایی منطقی برای تحکیم قدرت و جبران ضعف به‌نظر می‌رسند. تشکیل این بلوک‌ها و اتحادیه‌ها، باتوجه به اینکه مواد خام، نیروی کار، محل‌های تولید و بازارها نیز روز به روز از حوزه نفوذ و کنترل ملی بیشتر خارج می‌شوند، به نوبه خود موجب افزایش آسیب‌پذیری نسبت به هر گونه اختلال در عرضه و تقاضا از خارج می‌شود. سرانجام از دست دادن کنترل و افزایش وابستگی، مشکلات موجود در زمینه‌های مدیریت اقتصاد ملی، برخورد با مسئله بی‌ثبات‌کننده شکاف بین فقیر و غنی و استفاده مؤثر از کمک و فشار اقتصادی را تشدید می‌کند (جعفری و همکاران، ۱۳۹۷)

مسئله امنیت انسانی در کشورهای پیشرفته، در حال گذار و در حال توسعه متفاوت است و لذا سیاست‌های مربوط به آنها هم باید متفاوت باشد. برای مثال، در مسئله بیکاری، کشورهای پیشرفته به برکت نرخ‌های رشد بالا به شرایطی نزدیک به اشتغال کامل در دوره پس از جنگ رسیده‌اند. اما نمی‌توان فرض کرد چنین وضعیتی در آینده هم تکرار خواهد شد. هم ملاحظات زیست محیطی و هم ماهیت پیشرفت فنی تردیدهایی در اینکه آیا رشد بالاتر بهترین مسیر برای حل مسئله بیکاری در کشورهای ثروتمند است، برانگیخته است. اصلاح بازارهای کار و سیستم‌های آموزشی می‌تواند امکانات اشتغال را توسعه دهد، اما حرکت قابل توجه در جهت اشتغال کامل مستلزم سیاستها و اصلاحات نهادی واقعی‌تر در زمینه‌های پیشرفت فنی، ترکیب‌های جدید کاری، آموزشی و فراغت، مشارکت کاری و ترتیبات بدیع برای تأمین مالی اجتماعی و اقتصادی کارهای مفید است. برای اغلب کشورهای در حال گذار و در حال توسعه رشد سریع اقتصادی برای تولید، اشتغال و کاهش فقر اجتناب‌ناپذیر است

امروزه ملت‌ها در مقابل مسائل زیر با انتخاب مهمی مواجه هستند (عطوفی فر و همکاران، ۱۳۹۵) :

- تلاش‌های اقتصادی برای حمایت از صنایع داخلی : با این هدف که شرکت‌های محلی پیش از روبه رو شدن با رقابت شدید و مستقیم خارجی، پیشرفت کنند.

- دست زدن به تلاش‌های اقتصادی برای جذب یا تکیه بر بهترین صنایع و محصولات خارجی: با این هدف که تنوع بخشیدن به منابع عرضه و تقاضا باعث پیشرفت اقتصاد ملی و دسترسی به ارزانترین و بهترین کالاها و خدمات برای مصرف‌کنندگان داخلی گردد. البته همراه با قبول این خطر که تمام تولیدات مهم صنعتی به دست شرکت‌های خارجی بیفتد یا در خاک بیگانه به انجام برسد.

البته انتخاب بین سیاست‌های درهای باز و بسته در زمینه مبادله اقتصادی بسته به اینکه رویکرد مذکور شامل سرمایه‌گذاری، تجارت، جریانهای پولی یا مهاجرت نیروی کار باشد یا نباشد، پیامدهای بسیار متفاوتی بر امنیت ملی خواهد داشت. برای نمونه، تجارت آزاد می‌تواند خودکفایی ملی را تهدید کند. سرمایه‌گذاری آزاد، کنترل حکومتی، و حرکت آزادانه پول، مسئولیت‌پذیری داخلی در مقابل سوء مدیریت‌ها را تهدید می‌کند.

در مجموع دو نگاه کلی در مفهوم امنیت اقتصادی وجود دارد که عبارتند از :

الف- نگاه اول : «فقدان هر عامل نامعمولی که بر فعالیت‌های تولیدی، مبادلات و مصرف و غیره یا محیط آن‌ها اثر نامطلوب بر جای بگذارد.» در این تعریف اقتصاد در معنای عام آن به کار رفته و به بعد معیشتی از ابعاد زندگی انسان‌ها اشاره دارد

ب- نگاه دوم : «علم بررسی انتخاب‌های انسان‌ها در مواجهه با تخصیص منابع به نیازها»- در این تعریف اقتصاد در معنای خاص آن به کار رفته و مفاهیمی از قبیل مطلوبیت، عقلانیت، بهره‌وری، بهینگی و غیره نیز در حوزه بررسی‌های امنیت اقتصادی قرار می‌گیرند .

با جمع بندی مفاهیم فوق می‌توان به این مطلب رسید که مفهوم امنیت اقتصادی از تعامل دو حوزه مطالعاتی امنیت ملی و اقتصاد حاصل می‌شود و حاصل نگاه امنیت ملی به حوزه اقتصاد و سازوکارهای اقتصادی است (رشیدی و همکاران ، ۱۳۹۴ : ۶۷).

تولید و اقتصاد دانش بنیان :

از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) «اگر ما ان‌شاءالله بتوانیم بنیانگذاری کارهای اقتصادی بر پایه‌ی دانش را پیش ببریم و به وجه غالب اقتصاد کشور تبدیل کنیم، این نه تنها به کشور قدرت اقتصادی خواهد داد، بلکه قدرت سیاسی هم خواهد داد، قدرت فرهنگی هم خواهد داد. وقتی یک کشوری احساس کرد که با علم خود، با دانش خود می‌تواند زندگی خود را و ملت خود را اداره کند و به دیگر ملت‌ها خدمت برساند، احساس هویت می‌کند، احساس شخصیت می‌کند؛ این درست همان چیزی است که ملت‌های مسلمان امروز به آن احتیاج دارند. بنابراین بنیانگذاری کارهای اقتصادی بر پایه‌ی دانش، هم موجب تقویت روحیه و شخصیت و هویت ملی است، هم قدرت سیاسی. خود استقلال و خوداتکائی در یک کشور، قدرت سیاسی می‌دهد؛ علاوه بر قدرت اقتصادی که خوب، طبیعی است و وجود دارد.»^۱

از منظر معظم له در پیشبرد امور اقتصادی و تولید دانش بنیان توجه به ۱۵ مولفه اصلی باید در نظر گرفته شود. این مولفه‌ها که از آن به‌عنوان الزامات اقتصاد و تولید دانش بنیان یاد می‌شود به شرح زیر است:

۱- به ثمر نشاندن محصولات دانش بنیان: مسئله‌ی هدایت کار به سمت بازار و ثروت، خیلی مهم است؛ یعنی کاری بشود که این شرکت‌های دانش بنیان به معنای واقعی کلمه بتوانند از این محصول استفاده کنند، از این فکر استفاده کنند؛ این موجب می‌شود که کار علمی شما و تحقیقاتی شما در محیط زندگی مردم تأثیر خود را نشان بدهد؛ این تضمین پیشرفت کار شما است.^۲

۱ - بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش بنیان - ۱۳۹۱/۵/۸

۲ - بیانات پس از بازدید از نمایشگاه دستاوردهای فناوری نانو ۱۳۹۳/۱۱/۱۱

۲- توقف نکردن در پیشبرد امور دانش بنیان : عامل مهم مدیریت جهادی عبارت است از خودباوری و اعتماد به نفس و اعتماد به کمک الهی... با به کارگیری پشتکار، کار را بایستی دست کم نگرفت، از پیشرفت‌هایی که به دست آوردید قانع نشوید، به پیشرفته‌ای بیشتر شایق بشوید، قانع شدن به آن حدی که به آن رسیده‌ایم، ما را متوقف و دچار رکود می‌کند؛ و ابتکار، راه‌های نرفته را، راه‌های میانبر را در پیش گرفتن [این‌ها لازم است].^۱

۳- شاخص سازی درباره تشخیص شرکت‌های دانش بنیان : البته در تشخیص شرکت‌های دانش بنیان دقت بشود ، یعنی شاخصه‌ها و مشخصه‌ها [معین بشود] و شرکت دانش بنیان استانداردسازی بشود؛ این جور نباشد که به اسم شرکت دانش بنیان کسانی بیایند و همین کارهایی را که در برخی از عرصه‌های دیگر معمول است در [اینجا] پیش ببرند. به معنای واقعی کلمه، شرکت دانش بنیان [باشد]؛ این را باید یکی از محورهای اساسی قرارداد.^۲

۴- مشارکت توأم فعالان اقتصادی و دانشمندان در اقتصاد و تولید دانش بنیان : اقتصاد مقاومتی، اقتصاد دانش بنیان است یعنی از پیشرفت‌های علمی استفاده می‌کند، به پیشرفت‌های علمی تکیه می‌کند، اقتصاد را بر محور علم قرار می‌دهد؛^۳ اما معنای آن این نیست که این اقتصاد منحصر به دانشمندان است و فقط دانشمندان می‌توانند نقش ایفا کنند اینکه گفته می‌شود دانش محور، معنای آن این نیست که عناصر باتجربه‌ی صنعتگر یا کشاورز که در طول سال‌های متمادی کارهای بزرگی را بر اساس تجربه انجام داده‌اند، این‌ها نقش ایفا نکنند؛ نخیر، نقش بسیار مهمی هم به عهده‌ی این‌ها است.^۴

۵- رشد علم و فناوری: ما باید بتوانیم در زمینه‌ی علم، اولاً نگذاریم حرکت پرشتابی که امروز وجود دارد، مطلقاً کند بشود، این جزو دو اولویت اول برنامه‌های کشور است؛ یعنی به‌طور ویژه روی مسئله‌ی پیشرفت علم باید کار بشود. دو نکته است در مورد این مسائل علمی: یکی تکمیل زنجیره‌ی علم و فناوری است؛ یعنی این زنجیره از ایده و فکر و سپس علم و سپس فناوری و سپس تولید و سپس بازار را ما باید تکمیل بکنیم، و آلا اگر چنانچه ما کار تحقیقاتی را کردیم، به فناوری هم رسیدیم، اما تولید انبوه نشد، یا بازار برایش پیش‌بینی نشد، این ضربه خواهد خورد؛^۵

۶- تجاری‌سازی و شکل‌گیری شرکت‌های علم و فناوری : مسئله‌ی تجاری‌سازی خیلی مهم است. یافته‌های علمی و صنعتی بایستی بتوانند در کشور تولید ثروت کنند. برادران مسئول در دفتر ما یک محاسبه‌ای کردند؛ نظر آن‌ها این است که تا سال ۱۴۰۴ ما باید بتوانیم حداقل بیست درصد از درآمد کشور را از راه صنایع دانش بنیان و فعالیت‌های تجاری دانش بنیان تأمین کنیم؛ یعنی از محل فروش محصولات علمی. این چیزی است که باید خیلی از دسترس دور نباشد.^۶

۷- تربیت نیرو در صنایع دانش بنیان : به تربیت نیرو، بخصوص در صنایع دانش بنیان بایست خیلی اهمیت داد. در بعضی از بخش‌ها خوشبختانه این کار شده است. در بخش انرژی هسته‌ای ما اطلاع داریم، در بخش رویان از نزدیک

۱ - بیانات در دیدار کارگران در گروه صنعتی مپنا - ۱۳۹۳/۲/۱۰

۲ - بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها ۱۳۹۳/۰۴/۱۱

۳ - بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۳/۰۱/۰۱

۴ - بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۳/۰۱/۰۱

۵ - بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت ۱۳۹۲/۰۶/۰۶

۶ - بیانات در دیدار نخبگان جوان ۱۳۸۹/۰۷/۱۴

اطلاع داریم که تربیت نیروی ماهر، نیروی کارآمد، نیروی دانشمند و محقق انجام گرفته. بایست به این در بخش‌های مختلف توجه کرد.^۱

۸- پیشرفت توأم تولید و علم در کشور: پیشرفت مادی کشور در درجه اول، متوقف بر دو عنصر است: یک عنصر، عنصر علم است؛ یک عنصر، عنصر تولید است. اگر علم نباشد، تولید صدمه می‌بیند؛ کشور با علم پیش می‌رود. اگر علم باشد، اما بر اساس این علم و بر بنیاد دانش، تولید تحول و تکامل و افزایش پیدا نکند، باز کشور درجا می‌زند. باید به علم و تولید اهمیت بدهیم؛ باید در مراکز علم، در مراکز تحقیق، با شکل‌های نو و مدرن پیگیری شود.^۲

۹- توسعه تولید خصوصاً در حوزه دانش‌بنیان: تولید، چه در عرصه‌ی صنعت، چه در عرصه‌ی کشاورزی، از اهمیت درجه‌ی اول برخوردار است. کشوری که تولید نداشته باشد، خواهی نخواهی وابسته است. اگر همه‌ی نفت و گاز دنیا هم زیر زمینه‌ای ما و در چاه‌های ما ذخیره شده باشد، به دردمان نمی‌خورد؛ کما اینکه می‌بینید کشورهای وجود دارند که از لحاظ ذخائر معدنی و طبیعی چه ذخائر انرژی، چه ذخائر فلزهای بسیار ذی‌قیمت و کمیاب - در کمال ثروتمندی هستند؛ اما خودشان بر روی این زمینی که زیرش این همه گنج خفته است، زندگی نکبت‌بار و فلاکت‌باری دارند. باید تولید در کشور - بخصوص تولید دانش‌بنیان، متکی به دانش و مهارت‌های علمی و تجربی پیش برود؛ این به دست کارگر و کارفرماست. مدیریت آن هم با دولت است؛ بایستی سازماندهی کنند، کار کنند.^۳

۱۰- تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان: ما اگر بخواهیم از این وضعیت نجات پیدا کنیم، بخواهیم به رشد اقتصادی حقیقی نائل شویم، راهش تکیه‌ی به علم است؛ این هم از راه تقویت همین شرکت‌های دانش‌بنیان، عملی است. منتها نگاه کنیم، ضعف‌ها را در بخش‌های مختلف شناسایی کنیم و سعی کنیم این ضعفها را برطرف کنیم.^۴

۱۱- تشویق نخبگان به تشکیل شرکت‌های دانش‌بنیان: آنچه که ما می‌خواهیم مترتب شود، به‌طور کلی دو چیز است: یکی تشویق نخبگان و زبندگان و اهل علم و اهل تحقیق به این‌که به سمت تشکیل این شرکت‌ها بروند و همچنین رساندن محصول این شرکت‌ها و این تحقیقات به بازار و در دسترس مردم قرار دادن و وارد کردن آن در چرخه‌ی تجارت است. البته هم‌افزایی علم و ثروت و دارائی، تعریف ابتدائی این شرکت‌هاست. بنابراین اهل دانش و کسانی که اهل سرمایه‌گذاری‌های مالی هستند، همت کنند و این شرکت‌ها افزایش پیدا کند، البته کمیت و کیفیت آنها با هم دیده شود؛ که حالا مسئله‌ی کیفیت، مسئله‌ی دیگری است.^۵

۱۲- برطرف کردن مشکلات شرکت‌های دانش‌بنیان: هدف دوم این است که مشکلات این شرکت‌ها ان‌شاءالله برطرف شود. مشکلاتی وجود دارد - مشکل نقدینگی هست، مشکل کمک‌های گوناگون معنوی هست؛ سیستم‌های سنتی قدیمی اعتبارشناسی، از جمله از سوی بانکها و مراکز پولی، نسبت به این شرکت‌ها نگاهشان را عوض کنند. مشکل نقدینگی، مشکل مهم این شرکت‌هاست.^۶

۱ - بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور ۱۳۸۹/۰۶/۱۶

۲ - بیانات در دیدار کارگران نمونه سراسر کشور ۱۳۸۹/۰۲/۰۸

۳ - بیانات در دیدار کارگران نمونه سراسر کشور ۱۳۸۹/۰۲/۰۸

۴ - بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان - ۱۳۹۱/۰۵/۸

۵ - بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان - ۱۳۹۱/۰۵/۸

۶ - بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان - ۱۳۹۱/۰۵/۸

۱۳- رصد اختراعات: یک مسئله‌ی مهم این است که دستگاه‌های دولتی ما اختراعات و ثبت اختراعات را رصد کنند و خود آنها به سراغ صاحبان اختراعات و نخبگان فکری بروند و از آنها بخواهند که همکاری کنند، کمک کنند، تا آنها بتوانند بیایند در ایجاد یک شرکت دانش‌بنیان در آن بخش مورد نظر سهیم شوند. دستگاه‌های ما ننشینند که مخترعان به آنها مراجعه کنند، کار بیفتد توی پیچ و خمهای اداری و بوروکراسی و مشکلاتی که وجود دارد؛ اینها یقیناً شوقها و استعدادها را تضعیف خواهد کرد.

ما باید زمینه را فراهم کنیم، آماده کنیم، تشویق کنیم، دستگیری کنیم، آنها را وادار کنیم، آنها را وارد میدان کنیم که مشغول بشوند، دلگرم بشوند؛ آن وقت در آن صورت، این همان چشمه‌ی جوشان تمام‌نشدنی خواهد بود که پیش می‌آید.^۱

۱۴- اجرای قانون حمایت از شرکت‌های دانش بنیان: از جمله‌ی مطالبی که گفته شد و درست هم هست، همین مسئله‌ی اجرای قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان است که دو سه سالی است تصویب شده. دولت لایحه‌ای داد، مجلس هم تصویب کرد. البته آئین‌نامه‌ی اجرایی آن هنوز تصویب نشده، ابلاغ نشده؛ این کار باید سریع انجام بگیرد. ان‌شاءالله مسئولین دولتی که اینجا تشریف دارند، این را دنبال کنند. برای این کار مبلغی هم در نظر گرفتند، ایجاد صندوقی هم تصویب و آماده شد. اگر ان‌شاءالله آن قانون به کار بیفتد، قطعاً به پیشرفت و توسعه‌ی شرکت‌های دانش‌بنیان کمک خواهد کرد.^۲

۱۵- ایجاد بانک اطلاعات: یکی از چیزهای مهمی که وجود دارد، بانک اطلاعات است. باید بانک اطلاعات وجود داشته باشد؛ ما داشته‌های خودمان را بدانیم، نداشته‌ها را هم بدانیم؛ چیزهایی که مورد نیاز ماست. اگر چنانچه این‌نیازها برای تشکیل‌دهندگان شرکت‌های دانش‌بنیان معلوم بشود، کسانی که از لحاظ سرمایه‌گذاری علمی و سرمایه‌گذاری پولی آماده هستند، می‌توانند سراغ این‌نیازها بیایند و این‌نیازها را برطرف کنند. پس تشکیل بانک اطلاعات و در معرض گذاشتن اطلاعات لازم برای همه، چیز بسیار لازمی است.^۳

چارچوب نظری و مدل مفهومی: بر مبنای مدل سه شاخگی مرحوم میرزائی اهرنجانی (۱۳۷۶)، سه الزام رفتاری، محیطی و ساختاری در تامین امنیت اقتصادی مورد نظر بوده که عبارتند از:

۱- الزامات رفتاری (محتوایی): منظور از این شاخه انسان و روابط انسانی موجود در سازمان است که با هنجارهای رفتاری، ارتباطات و الگوهای خاصی بهم پیوسته‌اند و محتوای اصلی سازمان را تشکیل می‌دهند و در واقع عوامل زنده سازمان محسوب می‌شوند.

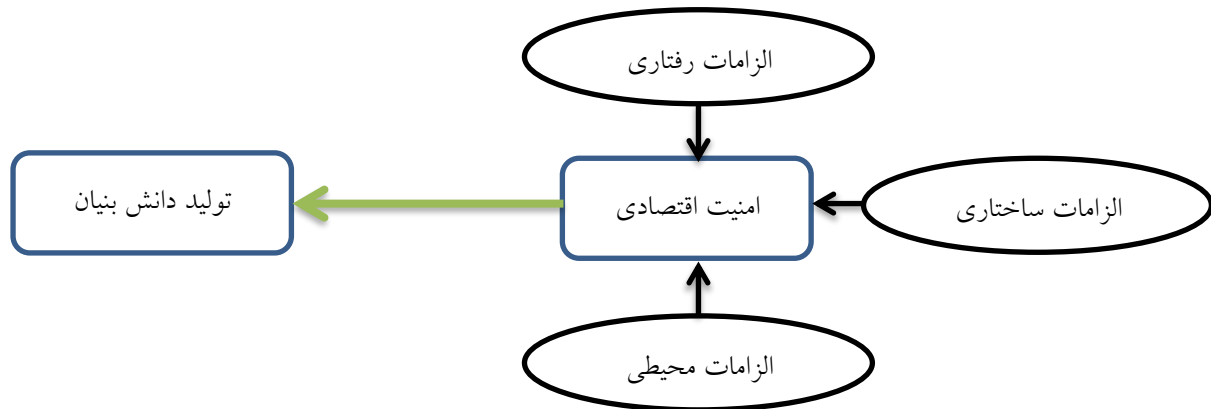
۲- الزامات ساختاری: منظور از عوامل ساختاری، همه عناصر، عوامل و شرایط فیزیکی و غیر انسانی سازمان است که با نظم، قاعده و ترتیب خاصی بهم پیوسته و چارچوب، قالب، پوسته، بدنه و هیكل فیزیکی و مادی سازمان را تشکیل می‌دهند. بنابراین تمام منابع مادی، مالی و اطلاعاتی وقتی با ترکیب خاصی در بدنه کلی سازمان جاری شوند جزء شاخه ساختاری سازمان محسوب می‌گردند. در واقع ساختار شامل عوامل غیر زنده سازمان است.

۱ - بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان - ۱۳۹۱/۵/۸

۲ - بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان - ۱۳۹۱/۵/۸

۳ - بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان - ۱۳۹۱/۵/۸

۳- الزامات محیطی (زمینه‌ای): منظور از عوامل محیطی شامل تمام شرایط و عوامل محیطی و برون سازمانی است که بر سازمان (عوامل درون سازمانی) محاط است و سیستم‌های اصلی یا ابر سیستم‌های سازمان را تشکیل می‌دهند.

شکل شماره ۱- مدل مفهومی

۲. روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نظر نتیجه کاربردی و به روش کیفی با استفاده از مرور اسنادی و تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته در سال ۱۴۰۰ انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق کلیه فرماندهان، روسا، مدیران و کارشناسان شاغل در پلیس امنیت اقتصادی نیروی انتظامی و شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در زمینه محصولات امنیتی انتظامی بوده‌اند. در این تحقیق نمونه‌گیری هدفمند بوده و تا اشباع نظری با تعداد ۳۱ نفر از خبرگان مرتبط با موضوع در پلیس امنیت اقتصادی و شرکت‌های دانش‌بنیان منتخب، مصاحبه نیمه ساختاریافته انجام شده است.

به منظور تجزیه و تحلیل آماری، متن پیاده‌شده مصاحبه‌ها با سه روش کمی، ساختاری و تفسیری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. به منظور تحلیل کمی، متن نوشتاری پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان رمزگذاری و شمارش شد و در جدول توزیع فراوانی ثبت گردید. سپس داده‌های موجود در جدول با استفاده از روش‌های آمار توصیفی، متناسب با نوع متغیرها تجزیه و تحلیل و شاخص‌های آماری مانند درصد‌های توزیع، فراوانی و درصد تراکمی محاسبه شد. در تحلیل ساختاری متن پیاده شد، اجزای ساختار متن نوشتاری مصاحبه، یعنی واژه‌ها، مفاهیم و ارتباط میان آنها بر حسب میزان تکرار، تعداد واژه‌ها، الفاظ، کنایه‌ها و اصطلاحات به کار رفته در جمله‌ها شمارش و بررسی گردید تا الگوهای موجود در گفته‌ها کشف شود. در تحلیل تفسیری نیز در حد امکان، نسبت به آشکار نمودن پیام‌های نهفته در متن نوشتاری مصاحبه پرداخته شد. بنابراین در این تحقیق یافته‌های مصاحبه به روش تحلیل ساختاری و از طریق کدگذاری مورد تحلیل قرار گرفته، روایی آن با روش ارزیابی لینگولن و گوبا و پایایی از روش بازآزمون و روش توافق درون موضوعی تایید و در پایان نسبت به اولویت‌بندی الزامات مؤثر بر تامین امنیت اقتصادی با استفاده از آزمون فریدمن اقدام گردید.

۳. تجزیه و تحلیل یافته‌ها

بر مبنای مبانی نظری، مدل مفهومی و تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته، الزامات موثر بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان در ۳ بعد اصلی شامل «الزامات رفتاری، ساختاری و محیطی»، ۱۱ مولفه و ۶۷ شاخص به شرح جدول شماره (۱) احصاء گردید.

جدول شماره ۱- الزامات رفتاری (محتوایی) موثر بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان

عنوان مولفه	شاخص‌ها
امنیت روانی - اجتماعی	احساس امنیت خاطر در تولیدکنندگان و شرکت‌های دانش بنیان
	احساس آزادی عمل در چارچوب قوانین
	داشتن آزادی‌های مدنی
	فقدان جهت‌گیری‌های سیاسی - سلیقه‌ای
	استقلال فکری در فرآیند تولید
	به ثمر نشان دادن محصولات دانش بنیان
	ترویج و تقویت خودباوری و اعتماد به نفس
	حفظ مالکیت فکری و معنوی تولیدکنندگان
ایجاد و تقویت فرهنگ مقاومتی تولید	ترویج روحیه مدیریت جهادی در عرصه تولید
	تعهد و مسئولیت پذیری
	داشتن دیدگاه سیستمی بجای رویکرد جزیره‌ای
	شایسته‌سالاری در واگذاری مسئولیت‌ها
	فرهنگ حمایت از تولید داخلی
	فرهنگ جلوگیری از اسراف و اشراف‌زدگی
	دوری‌گزینی از فرهنگ راحت‌طلبی
	تطابق مدل‌های اقتصادی با باورهای اعتقادی - اجتماعی
	توقف نکردن در پیشبرد امور دانش بنیان
	جوان‌گرایی در اجرای فرآیندها
تقویت مهارت‌های حرفه‌ای تولید	ارتقای تخصص و مهارت‌های شغلی
	بهره‌مندی از دانش روز برای کاهش هزینه‌ها
	ارتقای مهارت‌های مدیریت راهبردی برای مواجهه با بحران‌های محیطی
	شاخص‌سازی و استانداردسازی شرکت‌های تولیدی دانش بنیان
	تربیت و توانمندسازی نیروهای ماهر و خبره دانشی
	شناسایی ضعف‌ها و تقویت شرکت‌های دانش بنیان
	افزایش سطح آگاهی از قوانین و رویه‌های تولید
دسترسی به منابع تولید	تأمین منابع مالی تولید

تأمین منابع انسانی از جامعه نخبگانی و جوان کشور
تأمین مواد اولیه با تأکید بر منابع داخلی
امکان سنجی تولید مبتنی بر نیازسنجی منابع در موقعیت‌های جغرافیایی
رصد و ثبت، تشویق و پیگیری اختراعات
توزیع شفاف و عادلانه منابع

جدول شماره ۲- الزامات ساختاری موثر بر تأمین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان

عنوان مولفه	شاخص‌ها
سیاست‌ها و قوانین تسهیل‌گر	سیاست‌گذاری باثبات اقتصادی
	قانون‌گذاری شفاف و بدون ابهام
	کوچک‌سازی اقتصاد دولتی و ایجاد حاکمیت شرکتی
	دوری از انحصارطلبی دولتی و ایجاد فضای رقابتی
	تشویق نخبگان به تشکیل شرکت‌های دانش‌بنیان
	اجرای قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان
	قوانین محدودکننده برای حمایت از تولید داخلی
نظام‌ها و نهادهای بسترساز تولید	ایجاد نهادهای کارآمد مالی، قضایی و اداری ناظر
	تشکیل نهادهای مرجع برای تضمین اجرای توافق‌ها و قراردادهای
	تشکیل نظام مالیاتی هدفمند
	چابک‌سازی ساختار اقتصادی
	ایجاد نظام اطلاعاتی شفاف برای حذف ساختارهای رانتی و غیرمولد
	ایجاد بانک اطلاعات نیازهای اقتصادی دانش پایه
ایجاد ساختارهای کارآمد برای مبارزه با قاچاق	
ارتباطات یکپارچه و هم‌افزا	کاهش پیچیدگی و ارتقای کیفیت بروکراسی
	استقلال دستگاه‌ها و نهادهای اقتصادی
	ایجاد کانال‌های توزیع و صادرات
	تقویت ارتباطات بین صنایع و دانشگاه
	مدیریت ارتباطات پایدار در کل زنجیره تأمین تولید
	تأکید بر ضابطه‌مداری بجای رابطه‌مداری در روابط
	جلوگیری از موازی‌کاری دستگاه‌ها و نهادها
	هم‌افزایی بین دستگاه‌های اجرایی و قانون‌گذار
فرایندهای اثربخش پشتیبان تولید	تأمین خدمات عمومی برای تولید
	حفظ مالکیت معنوی و مادی تولیدکنندگان
	پشتیبانی نظام بیمه از تولیدکنندگان
	ایجاد تناسب بین بازدهی تولید و نرخ بهره بانکی

تمرکز بر لایه‌های پایینی صنایع
تأمین فناوری‌های روز جهت افزایش بهره‌وری
توسعه برند کالاهای ایرانی
تکمیل زنجیره علم و فناوری از ایده تا تولید انبوه
توسعه نظام توزیع و بازاریابی ملی و منطقه‌ای

جدول شماره ۳- الزامات محیطی موثر بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان

عنوان مولفه	شاخص‌ها
تقویت و پشتیبانی از روابط و تعاملات بین‌المللی	تقویت روابط سیاسی و تجاری بین‌المللی و منطقه‌ای
	عضویت در سازمان‌های بین‌المللی اقتصادی
	تسهیل در توانایی رقابت با نهادهای اقتصادی بین‌المللی
	سرمایه‌گذاری بین‌المللی در صنایع کمتر توسعه‌یافته
مدیریت تهدیدات پیرامونی	رفع تهدیدات داخلی و خارجی امنیتی- سیاسی
	تسهیل در راه‌ها و مسیرهای ارتباطی بین‌المللی
	بالا رفتن شاخص ریسک اقتصادی بین‌المللی
	رفع تحریم‌های بین‌المللی گسترده
	تقویت تاب‌آوری در برابر با تحریم‌ها و تهدیدات بیرونی
ضرورت دیپلماسی اقتصادی	تقویت نفوذ اقتصادی منطقه‌ای و بین‌المللی
	همسویی سیاست‌های داخلی با خارجی
	پیش‌بینی و آینده‌نگری دقیق محیط اقتصادی بین‌المللی
	بکارگیری دیپلماسی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
	اتخاذ راهبردها مبتنی بر تحلیل محیط خرد و کلان بین‌المللی

در نهایت ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های احصاء شده در قالب پرسشنامه‌ای حاوی ۷۶ سؤال (۳۱ سؤال الزامات رفتاری، ۳۱ سؤال الزامات ساختاری، ۱۴ الزامات محیطی) جهت تعیین اولویت تاثیر هر گزینه بر تامین امنیت اقتصادی بین ۳۱ نفر مصاحبه شده توزیع و پس از تکمیل، جمع‌آوری و با استفاده از نرم‌افزار spss و آزمون فریدمن نسبت به رتبه‌بندی آن‌ها اقدام که نتیجه در ادامه ارائه می‌گردد.

جدول شماره ۴- نتایج آزمون فریدمن برای رتبه بندی عوامل

آماره خي دو	درجه آزادی	سطح معنا دار (sig)
۶۳.۹۸	۴	۰.۰۰۱

نتایج جدول فوق نشان می دهد که آزمون فریدمن معنی دار بوده بنابراین رتبه های متغیرهای پژوهش با یکدیگر تفاوت معنی دار دارند.

جدول شماره ۵- میانگین رتبه ای الزامات موثر بر تامین امنیت اقتصادی

رتبه	میانگین رتبه ای	عنوان متغیر
۲	۱/۹۵	الزامات رفتاری
۱	۲/۱۳	الزامات ساختاری
۳	۱/۰۷	الزامات محیطی

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که الزامات ساختاری و رفتاری به ترتیب بیشترین تاثیر را در برقراری و تامین امنیت اقتصادی دانش بنیان دارد. نتیجه اولویت بندی الزامات به تفکیک هر بعد به شرح زیر می‌باشد.

جدول شماره ۶- میانگین رتبه ای الزامات رفتاری (محتوایی) موثر بر تامین امنیت اقتصادی

رتبه	میانگین رتبه ای	شاخص‌ها	رتبه	میانگین رتبه ای	عنوان مولفه
۱	۴/۸۹	احساس امنیت خاطر در تولیدکنندگان و شرکت‌های دانش بنیان	۲	۲/۸۴	امنیت روانی - اجتماعی
۲	۴/۵۶	احساس آزادی عمل در چارچوب قوانین			
۸	۴/۱۲	داشتن آزادی‌های مدنی			
۷	۴/۲۱	فقدان جهت‌گیری‌های سیاسی - سلیقه‌ای			
۶	۴/۲۸	استقلال فکری در فرآیند تولید			
۳	۴/۴۸	به ثمر نشاندن محصولات دانش بنیان			
۴	۴/۳۹	ترویج و تقویت خودباوری و اعتماد به نفس			
۵	۴/۳۶	حفظ مالکیت فکری و معنوی تولیدکنندگان			
۱	۷/۱۲	ترویج روحیه مدیریت جهادی در عرصه تولید	۴	۲/۷۵	ایجاد و تقویت فرهنگ مقاومتی تولید
۵	۶/۵۳	تعهد و مسئولیت پذیری			
۱۰	۵/۶۳	داشتن دیدگاه سیستمی بجای رویکرد جزیره‌ای			
۴	۶/۸۸	شایسته‌سالاری در واگذاری مسئولیت‌ها			
۲	۷/۰۱	فرهنگ حمایت از تولید داخلی			
۹	۵/۷۹	فرهنگ جلوگیری از اسراف و اشراف‌زدگی			
۸	۵/۸۴	دوری‌گزینی از فرهنگ راحت‌طلبی			
۶	۶/۱۲	تطابق مدل‌های اقتصادی با باورهای اعتقادی - اجتماعی			
۳	۶/۹۳	توقف نکردن در پیشبرد امور دانش بنیان			
۷	۵/۹۵	جوان‌گرایی در اجرای فرآیندها			
۴	۳/۶۶	ارتقای تخصص و مهارت‌های شغلی	۳	۲/۸۲	تقویت مهارت‌های حرفه ای تولید
۲	۳/۹۲	بهره‌مندی از دانش روز برای کاهش هزینه‌ها			
۳	۳/۷۴	ارتقای مهارت‌های مدیریت راهبردی برای مواجهه با بحران‌های محیطی			

۶	۳/۴۱	شاخص سازی و استانداردسازی شرکت های تولیدی دانش بنیان			
۵	۳/۶۱	تربیت و توانمندسازی نیروهای ماهر و خیره دانشی			
۱	۳/۹۸	شناسایی ضعف ها و تقویت شرکت های دانش بنیان			
۷	۳/۲۶	افزایش سطح آگاهی از قوانین و رویه های تولید			
۲	۳/۷۶	تأمین منابع مالی تولید	۱	۲/۹۹	دسترسی به منابع تولید
۴	۳/۵۲	تأمین منابع انسانی از جامعه نخبگانی و جوان کشور			
۵	۳/۴۹	تأمین مواد اولیه با تأکید بر منابع داخلی			
۶	۳/۳۱	امکان سنجی تولید مبتنی بر نیازسنجی منابع در موقعیت های جغرافیایی			
۱	۳/۸۵	رصد و ثبت، تشویق و پیگیری اختراعات			
۳	۳/۶۹	توزیع شفاف و عادلانه منابع			

نتایج جدول فوق نشان می دهد که در بین الزامات رفتاری به ترتیب دسترسی به منابع تولید، تامین امنیت روانی - اجتماعی تولیدکنندگان، تقویت مهارت های حرفه ای تولید و در نهایت ایجاد و تقویت فرهنگ مقاومتی تولید بر تامین امنیت اقتصادی دانش بنیان موثر می باشند.

جدول شماره ۷- میانگین رتبه ای الزامات ساختاری موثر بر تامین امنیت اقتصادی

رتبه	میانگین رتبه ای	شاخص ها	رتبه	میانگین رتبه ای	عنوان مولفه
۶	۳/۵۷	سیاست گذاری باثبات اقتصادی	۴	۱/۹۷	سیاست ها و قوانین تسهیل گر
۵	۳/۵۹	قانون گذاری شفاف و بدون ابهام			
۲	۳/۹۱	کوچک سازی اقتصاد دولتی و ایجاد حاکمیت شرکتی			
۱	۳/۹۶	دوری از انحصارطلبی دولتی و ایجاد فضای رقابتی			
۳	۳/۸۸	تشویق نخبگان به تشکیل شرکت های دانش بنیان			
۴	۳/۶۸	اجرای قانون حمایت از شرکت های دانش بنیان			
۷	۳/۵۲	رفع موانع و قوانین محدودکننده برای حمایت از تولید داخلی			
۴	۳/۶۶	ایجاد نهادهای کارآمد مالی، قضایی و اداری ناظر	۳	۲/۱۴	نظام ها و نهادهای بستر ساز تولید
۳	۳/۷۴	تشکیل نهادهای مرجع برای تضمین اجرای توافقات و قراردادهای			
۷	۳/۴۳	تشکیل نظام مالیاتی هدفمند			
۵	۳/۶۱	چابک سازی ساختار اقتصادی			
۱	۳/۹۸	ایجاد نظام اطلاعاتی شفاف برای حذف ساختارهای رانتهی و غیرمولد			
۲	۳/۸۸	ایجاد بانک اطلاعات نیازهای اقتصادی دانش پایه			
۶	۳/۵۲	ایجاد ساختارهای کارآمد برای مبارزه با قاچاق			
۱	۵/۹۶	کاهش پیچیدگی و ارتقای کیفیت بروکراسی	۱	۲/۹۷	ارتباطات یکپارچه و

۸	۴/۰۱	استقلال دستگاه‌ها و نهادهای اقتصادی			هم‌افزا
۵	۴/۹۶	ایجاد کانال‌های توزیع و صادرات			
۲	۵/۹۳	تقویت ارتباطات بین صنایع و دانشگاه			
۶	۴/۸۳	مدیریت ارتباطات پایدار در کل زنجیره تأمین تولید			
۷	۴/۷۹	تأکید بر ضابطه‌مداری بجای رابطه‌مداری در روابط			
۳	۵/۸۸	جلوگیری از موازی‌کاری دستگاه‌ها و نهادها			
۴	۵/۷۳	هم‌افزایی بین دستگاه‌های اجرایی و قانون‌گذار			
۱	۵/۹۴	تأمین خدمات عمومی برای تولید			
۷	۴/۶۳	حفظ مالکیت معنوی و مادی تولیدکنندگان			
۲	۵/۹۱	پشتیبانی نظام بیمه از تولیدکنندگان			
۳	۴/۸۸	ایجاد تناسب بین بازدهی تولید و نرخ بهره بانکی			
۹	۴/۴۱	تمرکز بر لایه‌های پایینی صنایع	۲	۲/۵۳	فرایندهای اثربخش پشتیبان تولید
۴	۴/۸۱	تأمین فناوری‌های روز جهت افزایش بهره‌وری			
۶	۴/۷۱	توسعه برند کالاهای ایرانی			
۵	۴/۷۷	تکمیل زنجیره علم و فناوری از ایده تا تولید انبوه			
۸	۴/۵۵	توسعه نظام توزیع و بازاریابی ملی و منطقه‌ای			

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که در بین الزامات ساختاری به‌ترتیب ارتباطات یکپارچه و هم‌افزا، فرایندهای اثربخش تولید، نظام‌ها و نهادهای بسترساز تولید و در نهایت سیاست‌ها و قوانین تسهیل‌گر بر تأمین امنیت اقتصادی دانش بنیان موثر می‌باشند.

جدول شماره ۸- میانگین رتبه‌ای الزامات محیطی موثر بر تأمین امنیت اقتصادی

رتبه	میانگین رتبه‌ای	شاخص‌ها	رتبه	میانگین رتبه‌ای	عنوان مولفه
۳	۲/۷۲	تقویت روابط سیاسی و تجاری بین‌المللی و منطقه‌ای	۳	۱/۸۳	تقویت و پشتیبانی از روابط و تعاملات بین‌المللی
۴	۲/۵۹	عضویت در سازمان‌های بین‌المللی اقتصادی			
۲	۲/۸۳	تسهیل در توانایی رقابت با نهادهای اقتصادی بین‌المللی			
۱	۲/۹۹	سرمایه‌گذاری بین‌المللی در صنایع کمتر توسعه یافته			
۵	۲/۵۱	رفع تهدیدات داخلی و خارجی امنیتی- سیاسی	۱	۱/۹۴	مدیریت تهدیدات پیرامونی
۲	۲/۸۷	تسهیل در راه‌ها و مسیرهای ارتباطی بین‌المللی			
۴	۲/۶۱	بالا رفتن شاخص ریسک اقتصادی بین‌المللی			
۱	۲/۸۹	رفع تحریم‌های بین‌المللی گسترده			
۳	۲/۶۳	تقویت تاب‌آوری در برابر با تحریم‌ها و تهدیدات بیرونی			

۱	۳/۳۳	تقویت نفوذ اقتصادی منطقه‌ای و بین‌المللی	۲	۱/۸۸	ضرورت دیپلماسی اقتصادی
۲	۳/۳۱	همسویی سیاست‌های داخلی با خارجی			
۳	۲/۹۱	پیش‌بینی و آینده‌نگری دقیق محیط اقتصادی بین‌المللی			
۴	۲/۸۶	بکارگیری دیپلماسی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی			
۵	۲/۷۷	اتخاذ راهبردها مبتنی بر تحلیل محیط خرد و کلان بین‌المللی			

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که در بین الزامات محیطی، به ترتیب مدیریت تهدیدات پیرامونی، ضرورت دیپلماسی اقتصادی و در نهایت تقویت و پشتیبانی از روابط و تعاملات بین‌المللی بر تامین امنیت اقتصادی دانش بنیان موثر می‌باشند.

۴. نتیجه‌گیری

در بررسی شعار سال‌های گذشته، از سوی مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، کلید واژه‌های تولید و اقتصاد به صورت پررنگ تکرار شده است. تمرکز راهبردی بر موضوع «تولید و اقتصاد» در این سال‌ها، دارای یک منطبق قوی علمی و تجربی است. علت هم این است که تولید، کلید حل مشکلات اقتصادی کشور است.

تحقق بخشی به این مهم، نیازمند توجه ویژه به موضوع تامین امنیت و پیشگیری و کاهش جرایم مرتبط با موضوع تولید و اقتصاد می‌باشد. رهبر معظم انقلاب درخصوص اهمیت امنیت اقتصادی می‌فرمایند: «این که می‌گوییم امنیت مهم است، چون هر پیشرفت دیگری متوقف بر امنیت است. اقتصاد هم نیازمند امنیت است و باید بر یک نهاد امن بنا شود.»

از سوی دیگر اهمیت معظم له به موضوع علم و دانش و نقش شرکت‌های دانش بنیان در زمینه تولید حائز اهمیت می‌باشد تا جایی که از منظر ایشان اگر بتوانیم بنیانگذاری کارهای اقتصادی بر پایه‌ی دانش را پیش ببریم و به وجه غالب اقتصاد کشور تبدیل کنیم، این نه تنها به کشور قدرت اقتصادی به ارمغان خواهد آورد، بلکه قدرت سیاسی و قدرت فرهنگی هم به دنبال خود خواهد آورد. بنابراین بنیانگذاری کارهای اقتصادی بر پایه‌ی دانش، هم موجب تقویت روحیه و شخصیت و هویت ملی است. در همین راستا هدف این پژوهش شناخت الزامات موثر بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان بوده که با استفاده از مبانی نظری علمی، فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و نتیجه مصاحبه با خبرگان مرتبط با موضوع، ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های لازم به‌منظور تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان شناسایی و اولویت‌بندی گردید.

نتیجه تحقیق صورت گرفته حاکی است:

۱- به‌منظور تامین امنیت اقتصادی تولید دانش بنیان، سه بعد الزام آور شامل «الزامات رفتاری، ساختاری و محیطی» لازم و موثر بوده که در این بین الزامات ساختاری و رفتاری به ترتیب بیشترین تاثیر را خواهند داشت.

۲- الزامات رفتاری شامل ۴ مولفه به شرح «۱. تامین امنیت روانی - اجتماعی، ۲. ایجاد و تقویت فرهنگ مقاومتی تولید، ۳. تقویت مهارت های حرفه ای تولید و ۴. دسترسی به منابع تولید» بوده که در این بین دسترسی به منابع تولید

و تامین امنیت روانی - اجتماعی تاثیر بیشتری بر تامین اقتصادی تولید دانش بنیان داشته‌اند.

- در مولفه «دسترسی به منابع تولید» به ترتیب شاخص‌های «رصد و ثبت، تشویق و پیگیری اختراعات، تامین منابع مالی تولید، توزیع شفاف و عادلانه منابع، تامین منابع انسانی از جامعه نخبگانی و جوان کشور، تامین مواد اولیه با تأکید بر منابع داخلی، امکان سنجی تولید مبتنی بر نیازسنجی منابع در موقعیت‌های جغرافیایی» تاثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان را دارند.

- در مولفه «امنیت روانی - اجتماعی» به ترتیب شاخص‌های «احساس امنیت خاطر در تولیدکنندگان و شرکت‌های دانش بنیان، احساس آزادی عمل در چارچوب قوانین، به ثمر نشاندن محصولات دانش بنیان، ترویج و تقویت خودباوری و اعتماد به نفس، حفظ مالکیت فکری و معنوی تولیدکنندگان، استقلال فکری در فرآیند تولید» تاثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان را دارند.

- در مولفه «تقویت مهارت‌های حرفه‌ای تولید» به ترتیب شاخص‌های «شناسایی ضعف‌ها و تقویت شرکت‌های دانش بنیان، بهره‌مندی از دانش روز برای کاهش هزینه‌ها، ارتقای مهارت‌های مدیریت راهبردی برای مواجهه با بحران‌های محیطی، ارتقای تخصص و مهارت‌های شغلی، تربیت و توانمندسازی نیروهای ماهر و خبره دانشی، شاخص سازی و استانداردسازی شرکت‌های تولیدی دانش بنیان و افزایش سطح آگاهی از قوانین و رویه‌های تولید» تاثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان را دارند.

- در مولفه «ایجاد و تقویت فرهنگ مقاومتی تولید» به ترتیب شاخص‌های «ترویج روحیه مدیریت جهادی در عرصه تولید، فرهنگ حمایت از تولید داخلی، توقف نکردن در پیشبرد امور دانش بنیان، شایسته‌سالاری در واگذاری مسئولیت‌ها، تعهد و مسئولیت‌پذیری، تطابق مدل‌های اقتصادی با باورهای اعتقادی - اجتماعی، جوان‌گرایی در اجرای فرآیندها» تاثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان را دارند.

مقایسه نتایج پژوهش‌های پیشین با یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که در برخی از شاخص‌های مولفه رفتاری امنیت اقتصادی مانند احساس امنیت خاطر، حفظ مالکیت فکری و معنوی تولیدکنندگان به‌خصوص در تحقیقات انجام شده توسط ریوف (۱۳۹۷)، تائو و همکاران (۲۰۱۹) و براوچ و همکاران (۲۰۱۱) سازگاری وجود دارد. با این حال در این تحقیق شاخص‌هایی شناسایی گردیده‌اند که در تحقیقات پیشین کمتر مورد توجه قرار گرفته ولی دارای اهمیت بسیار زیادی در زمینه تامین امنیت اقتصادی تولید دانش بنیان دارند که از جمله می‌توان به شاخص‌هایی چون «رصد و ثبت، تشویق و پیگیری اختراعات، احساس امنیت خاطر در تولیدکنندگان و شرکت‌های دانش بنیان، شناسایی ضعف‌ها و تقویت شرکت‌های دانش بنیان، ترویج روحیه مدیریت جهادی در عرصه تولید، فرهنگ حمایت از تولید داخلی و توقف نکردن در پیشبرد امور دانش بنیان» اشاره نمود که نوآوری و متمایز بودن این تحقیق از سایر تحقیقات را مشخص می‌سازد.

۳- الزامات ساختاری شامل ۴ مولفه به شرح «ارتباطات یکپارچه و هم‌افزا، فرایندهای اثربخش پشتیبان تولید، نظام‌ها و نهادهای بسترساز تولید و سیاست‌ها و قوانین تسهیل‌گر» بوده که در این بین ارتباطات یکپارچه و هم‌افزا و فرایندهای اثربخش پشتیبان تولید تاثیر بیشتری بر تامین اقتصادی تولید دانش بنیان داشته‌اند.

- در مولفه «ارتباطات یکپارچه و هم‌افزا» به ترتیب شاخص‌های «کاهش پیچیدگی و ارتقای کیفیت بروکراسی،

تقویت ارتباطات بین صنایع و دانشگاه، جلوگیری از موازی‌کاری دستگاه‌ها و نهادها، هم‌افزایی بین دستگاه‌های اجرایی و قانون‌گذار، ایجاد کانال‌های توزیع و صادرات، مدیریت ارتباطات پایدار در کل زنجیره تأمین تولید، تأکید بر ضابطه‌مداری بجای رابطه‌مداری در روابط و ایجاد استقلال دستگاه‌ها و نهادهای اقتصادی « تأثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان را دارند.

- در مولفه « فرایندهای اثربخش پشتیبان تولید» به ترتیب شاخص‌های « تأمین خدمات عمومی برای تولید، پشتیبانی نظام بیمه از تولیدکنندگان، ایجاد تناسب بین بازدهی تولید و نرخ بهره بانکی، تأمین فناوری‌های روز جهت افزایش بهره‌وری، تکمیل زنجیره علم و فناوری از ایده تا تولید انبوه، توسعه برند کالاهای ایرانی، حفظ مالکیت معنوی و مادی تولیدکنندگان، توسعه نظام توزیع و بازاریابی ملی و منطقه ای » تأثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان را دارند.

- در مولفه « نظام‌ها و نهادهای بسترساز تولید » به ترتیب شاخص‌های « ایجاد نظام اطلاعاتی شفاف برای حذف ساختارهای رانتی و غیرمولد، ایجاد بانک اطلاعات نیازهای اقتصادی دانش پایه، تشکیل نهادهای مرجع برای تضمین اجرای توافق‌ها و قراردادهای، ایجاد نهادهای کارآمد مالی، قضایی و اداری ناظر، چابک‌سازی ساختار اقتصادی، ایجاد ساختارهای کارآمد برای مبارزه با قاچاق، تشکیل نظام مالیاتی هدفمند » تأثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان را دارند.

- در مولفه «سیاست‌ها و قوانین تسهیل‌گر» به ترتیب شاخص‌های « دوری از انحصارطلبی دولتی و ایجاد فضای رقابتی، کوچک‌سازی اقتصاد دولتی و ایجاد حاکمیت شرکتی، تشویق نخبگان به تشکیل شرکت‌های دانش‌بنیان، اجرای قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان، قانون‌گذاری شفاف و بدون ابهام، سیاست‌گذاری باثبات اقتصادی، رفع موانع و قوانین محدودکننده برای حمایت از تولید داخلی » تأثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش بنیان را دارند.

مقایسه نتایج پژوهش‌های پیشین با یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که در برخی از شاخص‌های مولفه ساختاری امنیت اقتصادی مانند نظام مالیاتی هدفمند، ضابطه‌مداری بجای رابطه‌مداری و توسعه برند کالاهای ایرانی به‌خصوص در تحقیقات انجام شده توسط حسینی (۱۳۹۶)، کوهی (۱۳۹۴) و محبی (۱۳۸۹) سازگاری وجود دارد. با این حال در این تحقیق شاخص‌هایی شناسایی گردیده‌اند که در تحقیقات پیشین کمتر مورد توجه قرار گرفته ولی دارای اهمیت بسیار زیادی در زمینه تامین امنیت اقتصادی تولید دانش‌بنیان دارند که از جمله می‌توان به شاخص‌هایی چون « تقویت ارتباطات بین صنایع و دانشگاه، جلوگیری از موازی‌کاری دستگاه‌ها و نهادها، پشتیبانی نظام بیمه از تولیدکنندگان، ایجاد تناسب بین بازدهی تولید و نرخ بهره بانکی، تأمین فناوری‌های روز جهت افزایش بهره‌وری، تکمیل زنجیره علم و فناوری از ایده تا تولید انبوه، ایجاد نظام اطلاعاتی شفاف برای حذف ساختارهای رانتی و غیرمولد، ایجاد بانک اطلاعات نیازهای اقتصادی دانش پایه، دوری از انحصارطلبی دولتی و ایجاد فضای رقابتی، کوچک‌سازی اقتصاد دولتی و ایجاد حاکمیت شرکتی، تشویق نخبگان به تشکیل شرکت‌های دانش بنیان، اجرای قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان » اشاره نمود که نوآوری و متمایز بودن این تحقیق از سایر تحقیقات را مشخص می‌سازد .

۴- الزامات محیطی شامل ۳ مولفه به شرح « مدیریت تهدیدات پیرامونی، ضرورت دیپلماسی اقتصادی و تقویت و پشتیبانی از روابط و تعاملات بین‌المللی » بوده که در این بین مدیریت تهدیدات پیرامونی و ضرورت دیپلماسی اقتصادی تولید تاثیر بیشتری بر تامین اقتصادی تولید دانش‌بنیان داشته‌اند.

- در مولفه « مدیریت تهدیدات پیرامونی » به ترتیب شاخص‌های « رفع تحریم‌های بین‌المللی گسترده، تسهیل در راه‌ها و مسیرهای ارتباطی بین‌المللی، تقویت تاب‌آوری در برابر با تحریم‌ها و تهدیدات بیرونی، بالا رفتن شاخص ریسک اقتصادی بین‌المللی و رفع تهدیدات داخلی و خارجی امنیتی-سیاسی » تاثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش‌بنیان را دارند.

- در مولفه « ضرورت دیپلماسی اقتصادی » به ترتیب شاخص‌های « تقویت نفوذ اقتصادی منطقه‌ای و بین‌المللی، همسویی سیاست‌های داخلی با خارجی، پیش‌بینی و آینده‌نگری دقیق محیط اقتصادی بین‌المللی، بکارگیری دیپلماسی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اتخاذ راهبردها مبتنی بر تحلیل محیط خرد و کلان بین‌المللی » تاثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش‌بنیان را دارند.

- در مولفه « تقویت و پشتیبانی از روابط و تعاملات بین‌المللی » به ترتیب شاخص‌های « سرمایه‌گذاری بین‌المللی در صنایع کمتر توسعه یافته، تسهیل در توانایی رقابت با نهادهای اقتصادی بین‌المللی، تقویت روابط سیاسی و تجاری بین‌المللی و منطقه‌ای و عضویت در سازمان‌های بین‌المللی اقتصادی » تاثیر لازم بر تامین امنیت اقتصادی بر بستر تولید دانش‌بنیان را دارند.

مقایسه نتایج پژوهش‌های پیشین با یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که در برخی از شاخص‌های مولفه محیطی امنیت اقتصادی مانند تسهیل در توانایی رقابت با نهادهای اقتصادی بین‌المللی و بکارگیری دیپلماسی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به‌خصوص در تحقیق انجام شده توسط سان و همکاران (۲۰۲۰) سازگاری وجود دارد. با این حال در این تحقیق شاخص‌هایی شناسایی گردیده‌اند که در تحقیقات پیشین کمتر مورد توجه قرار گرفته ولی دارای اهمیت بسیار زیادی در زمینه تامین امنیت اقتصادی تولید دانش‌بنیان هستند که از جمله می‌توان به شاخص‌هایی چون « تقویت تاب‌آوری در برابر با تحریم‌ها و تهدیدات بیرونی، عضویت در سازمان‌های بین‌المللی اقتصادی، پیش‌بینی و آینده‌نگری دقیق محیط اقتصادی بین‌المللی و اتخاذ راهبردها مبتنی بر تحلیل محیط خرد و کلان بین‌المللی » اشاره نمود که نوآوری و متمایز بودن این تحقیق از سایر تحقیقات را مشخص می‌سازد.

جمع‌بندی نتایج نشان می‌دهد که:

الف- در اقتصاد دانش‌بنیان، امنیت محرک اصلی رشد اقتصادی و ایجاد ثروت و اشتغال در تمام منابع محسوب شده و تامین آن نیازمند الزامات رفتاری، ساختاری و محیطی است که در مبانی علمی و به‌خصوص فرمایشات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) مورد تاکید و توجه خاص قرار گرفته‌اند.

ب- در راستای تامین الزامات رفتاری تولید دانش‌بنیان بر بستر امنیت اقتصادی می‌توان با تاکید و توجه به شاخص‌های مهمی از قبیل اختراع، نوآوری، تعریف و تامین مالکیت معنوی، توزیع شفاف و عادلانه منابع، شناسایی و جذب منابع انسانی تولید دانش‌بنیان از جامعه نخبگانی و جوان کشور، تقویت و توسعه تامین مواد اولیه از منابع داخلی، شاخص سازی و استانداردسازی شرکت‌های تولیدی دانش‌بنیان، مدیریت جهادی در عرصه تولید، تقویت و توسعه فرهنگ

حمایت از تولید داخلی زمینه‌های تامین امنیت روانی و اجتماعی تولیدکنندگان دانش پایه را تامین که خود بستر تامین امنیت اقتصادی و به تبع آن امنیت ملی خواهد بود.

ج- در راستای تامین الزامات ساختاری تولید دانش بنیان بر بستر امنیت اقتصادی می توان با تاکید و توجه به شاخص های مهمی از قبیل هم افزایی بین دستگاه های اجرایی و قانون گذار، تأکید بر ضابطه مداری بجای رابطه مداری، تأمین و تکمیل زنجیره علم و فناوری از ایده تا تولید انبوه، حفظ مالکیت معنوی و مادی تولیدکنندگان، ایجاد نظام اطلاعاتی شفاف، ایجاد نهادهای کارآمد مالی، قضایی و اداری ناظر، اجرای قانون حمایت از شرکت های دانش بنیان، رفع موانع و قوانین محدودکننده برای حمایت از تولید داخلی و به خصوص ایجاد ساختارهای کارآمد برای مبارزه با قاچاق زمینه های ساختاری تامین امنیت تولیدکنندگان دانش پایه را فراهم که خود بستر تامین امنیت اقتصادی و به تبع آن امنیت ملی خواهد بود.

د- در راستای تأمین الزامات محیطی تولید دانش بنیان بر بستر امنیت اقتصادی ضمن پیش بینی و آینده نگری دقیق محیط اقتصادی ملی و بین المللی و اتخاذ راهبردهای امنیتی مناسب و با تأکید و توجه به شاخص مهمی مانند تامین امنیت رقابت تولیدکنندگان دانش بنیان با نهادهای اقتصادی بین المللی و به کارگیری دیپلماسی لازم در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موضوع زمینه های محیطی تأمین امنیت تولیدکنندگان دانش پایه را فراهم که خود بستر تأمین امنیت اقتصادی و به تبع آن امنیت ملی خواهد بود.

پیشنهاد

متناسب با نتایج و یافته‌های تحقیق پیشنهاد می‌گردد :

- ۱- در راستای ایجاد ارتباطات یکپارچه و هم‌افزا با برنامه‌ریزی مناسب ضمن تقویت ارتباطات بین صنعت و دانشگاه نسبت به کاهش پیچیدگی و ارتقای کیفیت بروکرسی‌های موجود و جلوگیری از موازی کاری دستگاه‌ها و نهادها در زمینه شرکت‌های دانش‌بنیان اقدام گردد.
- ۲- در راستای تقویت و کیفی سازی فرایندهای اثربخش پشتیبان تولید ، ضمن برنامه‌ریزی مناسب در راستای پشتیبانی نظام بیمه از تولیدکنندگان ، نسبت به تأمین فناوری‌های روز جهت افزایش بهره‌وری و تکمیل زنجیره علم و فناوری از ایده تا تولید انبوه اقدام لازم به عمل آید.
- ۳- در راستای تسهیل سیاست‌ها و قوانین ، نسبت به دوری از انحصارطلبی دولتی ، ایجاد فضای رقابتی و اجرای دقیق قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان اقدام گردد.
- ۴- در زمینه دسترسی به منابع تولید ، نسبت به رصد و ثبت ، تشویق و پیگیری اختراعات ، توزیع شفاف و عادلانه منابع و تأمین منابع انسانی شرکت‌های دانش‌بنیان از جامعه نخبگانی و جوان کشور اقدام گردد .
- ۵- به‌منظور امنیت روانی - اجتماعی تولیدکنندگان دانش‌بنیان ، نسبت به ترویج و تقویت خودباوری و اعتمادبه‌نفس ، حفظ مالکیت فکری و معنوی تولیدکنندگان و برنامه‌ریزی مناسب در راستای به ثمر نشاندن محصولات دانش‌بنیان اقدام گردد.
- ۶- در راستای تقویت مهارت‌ها حرفه‌ای تولید ،ضمن شناسایی ضعف‌ها و تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان ، نسبت به بهره‌مندی از دانش روز برای کاهش هزینه‌ها ، ارتقای مهارت‌ها، تربیت و توانمندسازی مدیریت راهبردی شرکت‌های دانش‌بنیان و شاخص سازی و استانداردسازی شرکت‌های تولیدی دانش‌بنیان اقدام گردد.
- ۷- در راستای ایجاد و تقویت فرهنگ مقاومتی تولید ، نسبت به ترویج روحیه مدیریت جهادی و مسئولیت‌پذیری در عرصه تولید ، فرهنگ حمایت از تولید داخلی و توقف نکردن در پیشبرد امور دانش‌بنیان توجه ویژه معمول گردد.
- ۸- در زمینه الزامات محیطی ، ضمن تقویت و ارتقاء سطح دیپلماسی اقتصادی و پیگیری رفع تحریم‌های گسترده ، نسبت به اتخاذ راهبردهای لازم مبتنی بر تحلیل محیط خرد و کلان بین‌المللی ، همسویی سیاست‌های داخلی با خارجی ، تسهیل در توانایی رقابت با نهادهای اقتصادی بین‌المللی اقدام گردد.

فهرست منابع و مآخذ فارسی

- اخوان هزاوه، هانیه (۱۳۹۴). بررسی حقوقی امنیت اقتصادی در ایران، انتشارات ندای کارآفرین، تهران.
- بیات، بهرام و کاشیان، عبدالمحمد (۱۳۹۵). اقتصاد دانش بنیان در منظومه فکری مقام معظم رهبری (با تاکید بر الزامات اقتصاد مقاومتی)، فصلنامه علمی-پژوهشی نظریه های اجتماعی متفکران مسلمان، سال پنجم، شماره یک، صص ۳۱-۵۸.
- پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی سیدعلی خامنه ای (<https://khamenei.ir>).
- بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت های دانش بنیان - ۱۳۹۱/۵/۸.
- بیانات پس از بازدید از نمایشگاه دستاوردهای فناوری نانو ۱۳۹۳/۱۱/۱۱.
- بیانات در دیدار کارگران در گروه صنعتی مپنا - ۱۳۹۳/۲/۱۰.
- بیانات در دیدار اساتید دانشگاهها ۱۳۹۳/۰۴/۱۱.
- بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۳/۰۱/۰۱.
- بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت ۱۳۹۲/۰۶/۰۶.
- بیانات در دیدار نخبگان جوان ۱۳۸۹/۰۷/۱۴.
- بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور ۱۳۸۹/۰۶/۱۶.
- بیانات در دیدار کارگران نمونه سراسر کشور ۱۳۸۹/۰۲/۰۸.
- برومند، شهزاد (۱۳۸۷). امنیت اقتصادی در ایران و چند کشور منتخب، تهران، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.
- جعفری، محمد؛ شاکری، عباس و محمدی، تیمور (۱۳۹۷). تاثیر نوسانات بازارهای مالی بر قیمت نفت و امنیت اقتصادی ایران. فصلنامه مطالعات راهبردی، ۲۱ (۲): ۱۳۲-۱۰۰.
- حسینی، فرشاد و صدرائی جواهری، احمد (۱۳۹۸). تحرک فنی و اقتصادی در صنایع ایران، مورد مطالعه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله تحقیقات اقتصادی، دوره ۵۴، شماره ۱، فروردین ۱۳۹۸، ۱۹-۱.
- ریوف، مریم (۱۳۹۷). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اقتصادی (مطالعه موردی کارکنان بانک صادرات استان قم)، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی، مؤسسه آموزش عالی طلوع مهر.
- رشیدی، مصطفی؛ ردادی، علی و مقدم فر، سعیدرضا (۱۳۹۴). طراحی الگوی سنجش امنیت اقتصادی کشور، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال هجدهم، شماره ۶۸، پاییز ۱۳۹۴.
- رنجبر، محسن (۱۳۸۹). اهمیت توجه به امنیت اقتصادی در سیاست گذاری های اقتصادی کشور. اطلاعات سیاسی-اقتصادی، ۲۳۵-۲۲۴.

- زارعشاهی، احمدعلی. (۱۳۷۹). بی‌ثباتی سیاسی و امنیت اقتصادی و تأثیر آن بر عوامل تولید در ایران. فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات راهبردی، ۲۴۱-۲۲۲.
- سویزی، محسن و محمدی، فریبرز (۱۳۹۰). نقش سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت سرمایه‌گذاری، فصلنامه سیاست گذاری، سال دوم، شماره سوم: ۱۴۶ - ۱۱۹.
- شکاری، امیرکیاروش (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با تأکید بر امنیت اقتصادی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد گرایش اقتصاد توسعه و برنامه‌ریزی، دانشکده علوم اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- صادقی، حسین، گلوانی، امین و خوشخو، اعظم (۱۳۹۳). برآورد روند شاخص امنیت اقتصادی در ایران (کاربرد منطق فازی)، فصلنامه مطالعات و سیاست‌های اقتصادی، ۱۰ (۲): ۱۷۰-۱۵۳.
- عطوفی‌فر، غلامرضا و جاویدان داروگر، حمیدرضا (۱۳۹۵). اهمیت و جایگاه امنیت اقتصادی در توسعه پایدار اقتصادی، ماهنامه پژوهش ملل، دوره اول، شماره ۶.
- عزیز، محسن؛ خضری، محمد؛ کاویانی، رضا و خداوردی، حسن (۱۳۹۷). نقش راهبردی شاخص‌های امنیت اقتصادی در تقویت امنیت ملی کشور (مطالعه موردی: نقش مرزبان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران)، فصلنامه آفاق امنیت، سال یازدهم، شماره ۳۹، تابستان ۱۳۹۷.
- غلامی، صالحه (۱۳۹۶). بررسی تطبیقی امنیت اقتصادی از منظر نظام سرمایه‌داری و اسلامی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم اقتصادی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه قم.
- کمالی‌زاده، محمد و عطار، سعید (۱۳۹۹). دولت و امنیت اقتصادی در ایران: الزامات سیاسی امنیت اقتصادی، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی، تهران.
- کوهی، ابراهیم (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین نرخ تورم و امنیت اقتصادی در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد گرایش علوم اقتصادی، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- موسوی، سیدفضل‌الله و لهراسبی، امیر (۱۳۹۹). بررسی راهبردهای امنیت اقتصادی ایران با رویکرد اقتصاد مقاومتی و اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، دوره ۸، شماره ۳۹، پاییز ۱۳۹۹.

فهرست منابع و مآخذ انگلیسی

- Koval, V., Nazarova, K., Hordopolov, V., Kopotiienko, T., Miniailo, V., & Diachenko, Y. (۲۰۱۹). Audit in the state economic security system. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, ۴۱(۳), ۴۳۰-۴۱۹.
- Moskalenko, N., Romanenko, O., & Oliinyk, T. (۲۰۱۵). Approaches to enterprises' financial and economic security management // *Economic Annals-XXI*, ۷-۸ (۱), ۵۴-۵۷.
- Sun, M., Li, X., Yang, R., Zhang, Y., Zhang, L., Song, Z., ... & Zhao, D. (۲۰۲۰). Comprehensive partitions and different strategies based on ecological security and economic development in Guizhou Province, China. *Journal of Cleaner Production*, ۱۲۲۷۹۴.
- Tao, H., Bhuiyan, M. Z. A., Rahman, M. A., Wang, G., Wang, T., Ahmed, M. M., & Li, J. (۲۰۱۹). Economic perspective analysis of protecting big data security and privacy. *Future Generation Computer Systems*, ۹۸, ۶۶۰-۶۷۱.

